

משל עץ האגסים

חשיבות ההיכרות הרב מימדית עם החניכים פעילות לצוות

מיום היוולדו האדם מפתח זהות, דימוי, וערך עצמי. תהליך גיבוש הדימוי העצמי אינו מתקיים בואקום, אלא מושפע תהליכי אינטראקציה עם הסביבה. לנו, כצוות חינוכי ישנה השפעה רבה על התהליך אותו עוברים החניכים בפנימייה. כמי שנושא בתפקיד המבוגר המשמעותי בחיי הילד בפנימייה, עלינו להבין עד כמה רגישות יש לפתח באופן בו אנו מביטים על הילד ומגיבים אליו.

הצוות בפנימייה מורכב מבעלי תפקידים שונים אשר כל אחד מהם עשוי לפגוש את החניך במגוון סיטואציות, לכל אחד "נגיעה" אחרת אליו וכל אחד מכיר מיימד/פן מעט אחר שלו מפאת האינטראקציה איתו וההיכרות עם נסיבות חייו. המדריך בחוג הכדורגל מכיר אותו כפעלתן וזריז, חבריו מכירים אותו כילד מופנם וביישן, המורה רואה את קשיו הלימודיים, המדריך מתמודד עם עקשנותו והוריו רואים את טוב ליבו כפי שמתבטא בעזרה לאחיו וכו'.

כצוות חינוכי אנו מחויבים כלפי חניכינו להשקיע מאמץ, לראות את הילד על כל גווניו, כישוריו ויכולותיו. להאיר את החיובי ולתת לו ביטוי. כאשר נלמד להתבונן בתמונה הרחבה נגלה תכונות שפספסנו, יכולות וכישורים שלא חיזקנו ומקומות ראויים לחיבוק.

בפעילות זו ננסה להעביר לצוות את המסר החינוכי החשוב הזה ואם הצלחנו להביא למודעות הצוות כי כל חניך הוא עולם ומלואו וישנם מימדים נוספים אותם עלינו לגלות – דינו.

מהלך הפעילות:

1. תרגיל פתיחה

מבקשים מהמשתתפים:

- א. חשבו על דמות שיש לכם עמה היכרות קרובה (לדוגמא: בן משפחה, עמית לעבודה, חבר קרוב וכדו')
  - ב. דמיינו כיצד היה/היתה מתאר/ת אתכם אילו היינו שואלים אותו/אותה עליכם: תכונות, כישורים, יכולות וכו'.
- מקציבים מספר דקות לחשיבה ומזמינים כל משתתף בתורו להיכנס לנעליה של הדמות שבחר ולהציג בפני הקבוצה את "תיאורו" כפי שהיה נשמע מפיה של הדמות. כדי לחדד את המסר מומלץ לאפשר לקהל (שאר חברי הקבוצה) לשאול את "הדמות" שאלות. המשתתף יענה על השאלות כפי שהוא חושב ש"הדמות" היתה עונה ומתוך ההיכרות שלה אותו.

2. נקודות לדין

- עד כמה הדמות שהצגתם תיארה אתכם במדויק?
- אם הייתם בוחרים להציג דמות אחרת עד כמה היה התיאור שונה?
- כיצד קורה שאנשים שונים מתארים את אותו אדם באופן שונה?
- האם מדובר בהיכרות מוטעית? אולי היכרות שטחית? כיצד היא נגרמת?
- עד כמה החניכים בפנימייה מקבלים הזדמנות לביטוי רב גוני?
- כיצד מתגבשת דעה חד צדדית על חניך?
- האם נתקלתם במקרים של הדבקת סטיגמה על חניך? כיצד ניתן למנוע מקרים כאלה?
- כיצד צוות אמור לפעול כדי לפתח ראייה רב צדדית על כל אחד מהחניכים?

3. לסיים ניתן להקריא את משל עץ האגסים:

לפני שנים רבות חי אדם חכם ולו ארבעה בנים, בוקר אחד החליט האב כי עליו ללמד את בניו שיעור חשוב לחיים, הוא זימן אותם אליו והורה להם ללכת לחפש עץ אגסים מיוחד שנמצא רחוק מאוד מביתם. בכדי לבצע את המשימה כפי שרצה האב היה עליהם לעמוד בשני תנאים: "אסור לכם לצאת אל המסע יחדיו ורק כאשר יחזור הבן ראשון יצא למסע הבן השני, כשיחזור השני יצא השלישי וכן הלאה".

הבן הראשון הלך בחורף, הבן השני באביב, השלישי בקיץ והרביעי בסתיו. כשחזר הבן הרביעי ממסעו, זימן אותם האב אליו על מנת שיוכלו לתאר בפניו את העץ... הבן הראשון אמר שהעץ היה מכוער, כפוף, ועקום. הבן השני אמר שהעץ היה מלא בניצנים ירוקים ונראה מלא תקווה. הבן השלישי לא הסכים לא עם הראשון ולא עם השני, הוא אמר שהעץ היה בשיא פריחתו, מלא בניחווחות מתוקים ובעיניו היה העץ הדבר הכי מלא הוד והדר שראה אי פעם. הבן הרביעי אמר שהעץ לא היה מכוער לא מלא בניצנים ולא בשיא פריחתו, העץ היה מלא בפרי בשל, מלא חיים והגשמה.

לרגע חשבו האחים כי כל אחד מהם הגיע לעץ אחר, אך אביהם העמיד אותם על טעותם, "כולכם ראיתם את אותו עץ אגס, ואכן כולכם צודקים" שלחתי אתכם בעונות שונות על מנת שתלמדו כי אין להתרשם ולשפוט עץ או אדם על פי עונה אחת או על פי מימד אחד של אישיותו. המהות הפנימית של האדם תוכל להימדד רק כשנכיר אותו בכל ה"עונות" שלו, בכל הגוונים שלו.

אפשרות נוספת: משל הרועה והחליל:

סיפור עם מספר על רועה צאן אשר בחלקו האחרון של היום היה מתיישב על הגדר ומחלל. בא אליו מעבידו בטענות כי זמן ממושך הוא מתבטל מעבודתו. ענה לו הרועה כי זמן זה הוא היעיל ביותר ביום העבודה שלו. זהו הזמן שהוא מקדיש להתבוננות, הסתכלות ובדיקה של כל כבשה וכבשה, מי מהן צולעת, מי עומדת להמליט, מי צריכה מעקב ומי מצבה השתפר.

כמו כל משל, מה אנו המהנכים יכולים ללמוד ממנו?

מתי ואיפה אנו בוחנים ובודקים את הילד? בעיקר במסגרות פורמליות בהן המערכת מכתובה מדדים להצלחה או התפתחות, כמו במערכת הבית ספרית. בה נמדד החניך על פי רמתו בלימודים ושמירה על המשמעת; בפנימייה, ביכולתו לעמוד בנורמות המקובלות. חשוב להפנות את תשומת הלב ולבחון את הילד בקריטריונים נוספים, כמו יחסיו עם חבריו, הצד האסתטי שלו; האם קיימת יוזמה ומתי, אחריות ומתי, יצירתיות, עזרה לזולת, תחומי התעניינות שונים ועד כמה אנחנו פתוחים להתבונן בילד ולנסות לראות אותו מנקודת מבט שלא היינו ערים לה עד כה.

**"הגיעה השעה להתבונן שוב מסביב
לראות את מה שמאחורי הפנים
מאחורי ההמון והאירועים.
העיפו עוד מבט
אל האדם שאקרא לו אתה או את
ואל האדם שתקראו לו אני"**

(מתוך הסרט "הכל אודות בובי")